
DISPUTATIO MEDICA

INAUGURALIS

DE

P N E U M O N I A.

DISPUTATIO MEDICA
INAUGURALIS
DE
PNEUMONIA;

quam,

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,

D. GEORGII BAIRD, SS.T.P.
ACADEMIÆ EDINBURGENÆ PRÆFECTI;

NEC NON

Amplissimi SENATUS ACADEMICI Consensu, et

Nobilissimæ FACULTATIS MEDICÆ Decreto;

PRO

GRADU DOCTORIS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS AC PRIVILEGIIS
RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

ERUDITORUM EXAMINI SUBJICIT

JACOBUS ROBISON,
SCOTO-BRITANNUS:

Ad diem 12. Septembris, horâ locoque solitis.

EDINBURGI:

EXCUDEBANT ADAMUS NEILL ET SOCII.

M DCC XCIX.

VIRO EXIMIO,
ROBERTO CLEGHORN, M. D.,
CHYMIÆ
IN ACADEMIA GLASGUENSÌ
DOCTORI,
GRATI ANIMI
TESTIMONIUM;
ITEM,
FRATRI MEO,
ROBERTO ROBISON, ARMIGERO,
OB MULTA IN ME OFFICIA,
HOC OPUSCULUM,
AMORIS FRATERNI
PIGNUS,
SACRUM
ESSERE
VOLO
JACOBUS ROBISON.

DISPUTATIO MEDICA

INAUGURALIS

DE

PNEUMONIA.

IN regionibus frigidioribus, præsertim in iis quibus cœlum multum et subito variat, frequentissimi observantur pulmonum morbi. Quoties enim inspiratur, tota substantia eorum interna, aëri exposita, hisce mutationibus afficitur. Hac ex causa originem ducunt Catarrhus, Pneumonia, Phthisis, ac tota cohors malorum thoracis, quæ tantas

A

strages

DISPUTATIO MEDICA

strages quotannis, præsertim in Britannia, edunt. Hæcque hoc ordine sæpe procedunt: Hominem tussi leni laborare haud raro vides; tussis neglecta, vel perperam curata, ingravescit; ac nunc instant et urgent omnia signa Pneumoniæ violentæ; hincque deinceps vomicæ in phthisin infanabilem tandem desituræ.

Hosce morbos etiam perfunctoriè stringere, limites nostros longè superaret: pauca igitur de inflammatione pulmonum aut membranarum eos investientium, vel, ut nofologis optimis vocare placet, de Pneumonia, differimus.

Inflammationem pneumonicam multas in species ac varietates olim dividebant auctores, prout parenchyma pulmonum, membranæ quæ eos investit, affici arbitrati sunt.

Longiùs

Longius etiam processerunt quidam; discrimen enim pleuræ diaphragma tegentis inflammationem inter partemque illam quæ costis adhæret, instituendum esse existimârunt: hocque facto, signa diagnostica, quibus omnibus in casibus internoscere possent medici utro morbo laboraret ægrotus, indicârunt: illi nomen Paraphrenitidem, huic Pleuritidem, indiderunt; et inflammatio substantiæ pulmonum parenchymatosæ apud hos scriptores Peripneumonia dicta fuit. Clariss. CULLENUS, "aliquid," ut ipse dicit, "opinionibus et consuetudini medicorum concedere volens," in Nosologia sua, opere reverâ utilissimo, Pneumoniam in Peripneumoniam et Pleuritidem divisit: sed posteà, in libro cui titulus est, "First Lines of the Practice of Physic," has divisiones ac distinctiones utpotè vanas inutilesque repudavit, omnesque five pulmonum five pleuræ inflammations

flammationes sub genere *Pneumonia* rectè comprehendit, signorumque inusitatorum, ex rebus minùs generalibus provenientium, nullam rationem habuit; quippe nec sedem morbi accuratè demonstrent, neque, si hæc verè diversa inveniretur per incisionem cadaverum, symptomata, pro sede morbi diversâ, multùm variari, constat; sed quod ad rem maximè pertinet, ratio medendi nulla ex parte his distinctionibus mutatur.

Inflammatio pulmonica, utcunque diversa sedes fuerit, sive pleuram omnibus in plicis ac duplicaturis, sive partem solummodo quandam affecerit, sive denique substantiæ pulmonum inhæserit, signis sequentibus insignitur:

“ Pyrexia;

“ Pyrexia; dolore in quadam thoracis
parte; respiratione difficii; tussi.”

HISTORIA.

INCIPIT ut plurimùm frigoris sensu, cum rigore et horrore; quæ brevi, calore, magnâ siti, inappetentiâ cibi, pulsu citato, aliisque pyrexiae symptomatis, excipiuntur; quæ interdum eò ingravescit, ut cephalæam ac delirium inducat. Hæc signa aliquamdiu facile priùs observari possunt quam pneumoniæ propria ulla ferè cernuntur; alias autem, prima etiam inter signa dolor thoracis, spirandi difficultas tussisque observantur.

Dolor lateris sæpe admodùm pungens et acutus, interdum violentissimus paucis horis evadit.

evadit. Haud raro tamen profundus est ac obtusus, et de sensu ponderis potius quam doloris cuiusvis queritur æger; qui plerumque uno in loco fixus haeret, nunc ab una parte thoracis ad aliam propagatur, et nunc, uno latere relicto, in altero sentitur: hunc in modum, aliis alias partes, plerumque autem latus alterutrum occupat; præ cæteris verò circa medium sextæ septimæve lateris costæ longitudinem sedem frequentissimè fibi delegit; ac etiam si inflammatio magnam per superficiem sese extendat, de dolore hoc in loco maximè conqueritur æger, quia hujus partis motus inter inspirandum præcipue augetur. Dolor autem, ut antea innuimus, locos alios alias sæpe occupat, prout morbus hâc vel illâ parte thoracis infederit, vel in una magis quam alia sævierit; sed quacunque in parte fuerit, sive anterius posteriusve, sive alterutro in latere, sive denique in ima-

parte

parte thoracis, ita ut aliquod viscerum abdominis inflammatum simulaverit, ægro inspirante aut tussiente semper augetur: hincque spirandi difficultas quæ hunc morbum nunquam non comitatur,

Spiritus pro violentia doloris plus minusve difficultis; dilatatio enim pulmonum justa eò impeditur, dolor hæc saltem adeò augetur, ut æger quām minimum aëris possit inspirare conetur: hocce signum per totum morbi decursum perdurat, ac interdum eò ingravescit, ut facies intumescat atque livida evadat: magis minusve urget pro corporis positu, et ægrotum ferè maximè laceffit quando in latere affecto decumbit; sed decubitus in utrumvis latus difficultis plerumque observatur, ægrotoque spirandi liberè tantum copia est quum in dorsum jaceat, nequæ hæc semper nisi trunco corporis erecto.

Hunc

Hunc morbum semper comitatur tussis molestia, quæ initio sicca, posteā humida evasura aliquandò cruenta ; haud raro tamen ab exordio humida contingit : mucus qui rejicitur, colores varios, ut albidum, flavum, vel etiam viridem, et sanguine tintum, ostendit ; crassitiesque ei diversa est. Tussis revera maximam molestiam ægro faceffit ; cætera enim symptomata dolorem imprimis ac difficultatem spirandi intendit, et ægrum immaniter torquet, et somnum per plures dies noctesque prorsùs adimit.

PNEUMONIÆ TERMINATIONES.

PNEUMONIA, ut reliqui morbi inflammatorii, resolutione, suppuratione, vel gangrænâ, terminari potest. Finem autem, nimirum

rūm effusionem, sibi propriam habet, quæ, pulmonibus inflammatis, in cellulas bronchiales fit, et sic suffocationem statim producit, vel pleurā solummodo affectā in cavam thoracis universam fit effusio; hincque oritur morbus cui inditur nomen Hydrothorax.

Etsi inflammatio pneumonica resolutione sponte interdum finiatur, huic tamen nunquam fidendum est; morbus enim ferè semper remedia efficacissima et præsentissima postulat. Profluvium sanguinis ex naribus vel venis hæmorrhoidalibus, primis mali diebus eveniens, dicitur morbum soluisse. Alias hæc terminatio, diarrhæam biliosam, aut urinæ turbidæ profusionem sedimentum copiosum deponentem, comites habet: sudor calidus ac profusus, qui per totum corpus diffunditur, hanc etiam aliquando comitatur: post quem pulsus minus frequens eva-

dit, calor corporis minuitur, ac cætera signa pyrexiae paulatim evanescunt. Stipatur etiam, et si rariùs, eruptione cutaneâ erysipelatosâ, seu parvulis ulcusculis phlegmonodeis variis in partibus corporis. Frequentissimè autem, hanc terminationem comitatur vel præit expectoratio plena muci viscidioris et subflavi, quique facilè excreatur et sine tussi dolente: tussis nunc lenis evadit, facilè spirat et dolore ferè penitus caret ægrotus.

Facilè intelligitur quâ ratione hæ evacuaciones, criticæ dictæ, pneumoniæ finem feliciter imponere possunt: harum autem aliæ potiùs inter symptomata, quippe resolutionem quadantenus locum obtinuisse demonstrantes, quâm causæ ipsæ ejus existimandæ sunt.

Pneumonia

Pneumonia hoc modo intra septimanam primam sæpè finitur; sæpiùs tamen usque ad secundam producitur morbus; ac si, malo perfstante, quidquam remiserit ac iterum impetum redintegraverit, usque post tempus multò longius morbus resolvi potest. Si tamen spatio temporis jam dicto perfsterit, nec quicquid remiserit symptomatum violentia; si dolor, sine expectoratione quâlibet, adhuc permanferit, vel si expectatio jam incepta nunc substiterit; si que cum difficultate adhuc spiraverit æger; tunc, remediis idoneis olim adhibitis, in suppurationem morbumabiturum esse suspicandum est.

Si hæcce terminatio jam inceperit, rigoribus partibus in variis corporis, necnon sudoribus circa collum atque pectus frigidis et viscidis, corripitur æger; quæ nobis etiam remissione doloris, urgentibus dyspnœâ et tussi,

tussi, de gravitatisque sensu potius quam dolore conuarente ægroto, innotescit. Si apostema in cellulas bronchiales suum pus statim effuderit, haud sine causa metuenda est suffocatio subitanea; attamen sæpè e pulmonibus supervenit expectoratio purulenta, phthisisque lethalis, hecticâ luctuosâ comitante, sçenam concludit.

Pneumonia in gangrenam abiens, ægrum e medio semper tollit; hæc terminatio aliquando effusionem sodalem fibi adjungit; effusio verò sine gangræna sæpè contingit. Signa quæ hosce duos fines insigniunt, tantum similitudinis inter se habent, ut ea dignoscere vix ac ne vix quidem possent medici. Hæc sunt remissio doloris, tussis ferè cessans, dyspnœa gravissima, sputa interdum diversi coloris, sæpius atra, striisque cruentis interstincta, quæque odorem ingratissimum exhalant.

exhalant. Mortem appropinquantem præ-
eunt pulsus debilis, frequens et intermittens,
vultus mœstus et lividus, aërisque raucum fau-
cibus sonans.

DIAGNOSIS.

Si symptomata huic morbo propria, a no-
bis jam recensita, accuratiùs considerata fue-
rint, eum inter ac quemvis alium tanta inter-
cedit dissimilitudo, ut ab omnibus aliis facilè
dignoscatur.

Dolores laterum, musculos intercostales oc-
cupantes, spiritu difficiili etiamque tussi ali-
quâ stipatos, interdum offendimus. Primo
intuitu hi medicum minùs peritum fallere,
proque inflammatione pleuræ pulmonumve
ab eo censeri possunt. Facilè tamen inter-

noscendi

noscendi sunt; nullam enim affectionem generalem in corpore producunt, et vel a spastico vel a rheumatismo oriuntur. Nisibus violentis, nimirum currendo, saliendo, magna pondera elevando, vel quidvis aliud agendo quod musculos, qui respirationi inserviunt, nimis exerceant, saepè inducuntur. Eos præcedunt nullus horror, calor solito major, sitis, aliudve signum febrile: remediis externè applicatis, scilicet, rubefacientibus potiusve emplastro vesicatorio, facilè cedunt.

Qui affectibus hystericis et hypochondriacis laborant, doloribus laterum quibusdam, iisque saepè admòdum acutis, vexantur. Sanguinis detractio copiosa ac repetita, quæ pneumonicis prodest, his sine dubio multùm noceret. Ab Equite JOANNE PRINGLE, medico peritissimo, observatur: “ That to this “ kind of flatulent stitches every person is
“ liable

“ liable when brought low by fickness, and
“ especially by any disorder of the bowels.
“ These pains may be owing to wind con-
“ fined, or to excrements pent up in that
“ part of the colon next the diaphragm.
“ They generally strike from the breast to
“ the back, or from side to side, affect the
“ breathing, and are sometimes attended
“ with a short and frequent cough. But
“ the fever and siziness of the blood, with
“ other marks of a true pleurisy, are want-
“ ing. Bleeding may do harm, but carmi-
“ native laxatives, with warm applications
“ to the part, give ease. A blister perhaps
“ is the only remedy common to both *.”

Carditidis

* Vide Observations on the Diseases of the Army,
pag. 144.

Carditidis symptomata ferè eadem esse ut in pneumonia olim a VOGELIO observatum est ; cujus etiam in sententiam ivit CULLENUS. Inter pneumoniam verò et carditidem, hoc maximè interest, quod in hac symptomata omnia graviora sunt, et absunt anxietas permagna, pulsus inæqualis, palpitatio et syncope.

Pneumonia interdum a hepatitide dignoscenda ; nam dolor ad partem inferiorem lateris thoracis dextri sentitus hepatitidem addeò simulat, ut pro ea facilè haberi possit : sed hoc in casu, quæ inflammationem hujus visceris insigniunt, absunt indicia ; hâc ratione igitur, discrimin inter duos morbos instituere, haud difficile erit. Imprimis notatum dignum est, in pneumonia abesse dolorem, in hepatitide ferè semper præsentem, ad claviculam et summum humeri dextri ; nec ad-

esse

esse vomitum, singultum, ac istum colorem faciei flavescentem, quem tum **SAUVAGESIUS** tum **SAGARUS**, hoc malo definiendo, inter symptomata, forsan recte, posuerunt.

Quantum ad splenitidem attinet, falli potest solummodo medicus, ubi dolor ad imam ac posteriorem partem lateris sinistri pertinet. Hoc viscus autem inflammatione acutâ raro affici, saepè autem tumore duro non dolente, arbitror; fique inflammatione acutâ unquam tentetur, quæ eam comitantur nulla adsunt propria symptomata, exceptis dolore partis pressione aucto, ac pyrexia, quæ eodem modo ac pneumonia ad amissim curanda.

Quo gastritis a pneumonia distinguatur, commemorasse sufficiat signa huic propria, nempè, “ Anxietatem, in epigastrio ardorem et dolorem ingestis quibuslibet aucto-

“tos, vomendi cupiditatem, et ingesta proti-
“nus rejecta, singultum.”

PROGNOSIS.

MEDICIS istis, qui hunc morbum rari sili-
mum esse nobis persuadere volunt, minime
credendum est: si huic enim sententiae assen-
tiretur, multum detrimenti exinde oriretur,
ut potè in morbo, qui remediis validissimis e-
get, quique periculum ferè semper magnum
minitur, ad praxin debilem ac inertem, et
ad debellandos tales hostes feroce nequa-
quam idoneam, perdueturæ.

Ægrotus interdum moritur intra dies tres
quatuorve a primo morbi impetu; sæpius
verò mitior est, ac fortassis tolli videtur:
præfidiis

præsidiis tamen valetudinis bonæ neglectis, citò redit, et ingravescit, viresque novas nactus finem vitæ tandem imponit. Hominem interdum magis adhuc infidiosè aggreditur, lenemque potius catarrhum quam pneumoniam simulat; adeò lentè ingravescientibus symptomatis, ut dies ante octavus decimusve præterierit, quam medicus arcessitus fuerit, quumque omnia symptomata eò violentiæ jam procefferint, ut de vita ægrotantis actum sit. Ubi verò morbus ritè ac tempestivè tractatus fuerit, et ubi usque ad septimanam unam vel alteram symptomatis lenioribus persistiterit, exitum faustum sperare licet. Falsò a quibusdam censetur, resolutionem post hebdomada primam non fieri; sed rebus ita fese habentibus, suppurationem non evitari posse. Si prognosim nostram accuratam esse volumus, rationem symptomatum violentiæ,

quam

quām diuturnitatis morbi, potiūs habere debemus.

Si perquam fævit pyrexia, si exindè exorta fuerunt cephalæa et delirium, malum est ; si pyrexia verò, per totum morbi decursum, lenis fuit, mitiorve indies evadit, bonum ; tunc enim vim febris et inflammationis diminui, et demum affectionem pulmonum ipsam citò submotum iri concludere licet.

Dolor fixus et acutus spiritum plenum liberumque impediens, in lubrico ægrotum versari testatur : periculum forsitan majus adhuc minitatur dolor una ex parte ad alteram tendens, vel, uno latere relicto, sedem in altero figens ; hoc enim malum ingravescens, ideoque valdè periculosum, indicat. Prognosis etiam æquè infausta est, quum dolor, difficiili respiratione comite, unam partem profundus

profundus atque obtusus rodere pergit: et si tamen abfuerit dolor, statim ex re tam fallaci spem de eventu felici fovere non licet; gan grænæ enim infanabiliis, jam præsentis, signum est, ac prænuncium mortis.

Inter signa mali ominis, tussis sicca ac violenta semper recensenda: si illa expectoratione liberâ ac facili priùs comitata fuerit, posteâ autem sicca ac dura evaferit, nulla res infeliciar quidem accidere potest; tale enim signum ferè semper subsequuntur coma, subfultus, lethumque. E contrario autem, si tussis ab exordio ferè, sputo facilè et copiosè excreato, præsertim sanguine tincto, stipata fuerit, hōc felicius nullum signum inveniatur.

Rationem

Rationem imprimis spiritūs difficilis habendum est; quò difficilior enim hic, eò majus periculum, ideoque etiam infaustior debet esse prognosis. Si eò procedit, ut nisi positurā erectā spirare, ac tunc etiam difficulter, nequeat æger, malum; si sudores frigidæ e capite ac cervice tunc etiam fluunt, iterum malum; si, postremò, facies intumescit, vultusque fit lividus, pessimum est: omnia enim hæcce signa in propinquo esse mortem testantur, quippe sanguinis congestionem caput versus, sanguinemque pulmones, more haud justo, pertransire, nec mutationem chemicam, æquè ac in valetudine bona, inter inspirandum subire, demonstrant. Quæ symptomata, denique, morbum resolutione finitumiri indicant, hæc omnia exitūs felicis, quæ verò ad suppurationem, gangrænam, vel ad effusionem

effusionem vergere morbum, mali eventūs
prænuncia.

CAUSÆ PNEUMONIÆ REMOTÆ.

IMD, *De Causis Prædisponentibus.*

ALII huic morbo aliis, viri fœminis, robusti et actuosi enervatis ac sedentariis, sunt multò procliviores. Milites munus belli fungentes ad pneumoniam sunt admodùm propni * ; dyspeptici autem, quiue vitam agunt inertem, eâ raro corripiuntur, ut monet aphorismus HIPPOCRATIS, “ Qui acidum eructant, raro pleuritici fiunt.” Proiectos æ-

tate

* Vid. Sir JOHN PRINGLE, p. 15.

tate potius quam juniores adoritur, nec ferè unquam impuberes invadit; “ docuit etiam “ experientia medicos, crebrius corripi pleu-“ ritide illos, qui semel eadem decubue-“ runt *.” Eos rursus saepissimè infestat, qui diathesi phlogisticâ praediti sunt, vel qui genio nimis indulgent, vel liquores spirituo-
fiores ingurgitando, vel ventriculum epulis lautioribus onerando, vel corpora nimis ex-
ercitando; nam in his, partem versus aliquam singularem, causâ excitante adhibitâ, facilius propellitur multum sanguinis, ac ita hunc in morbum potius quam qui habitu di-
verso gaudent, qui vitam vietu tenui to-
lerant, nec exercitatione utuntur violenta,
saepius incidunt. Diathesis jam dicta, poten-
tissima seu potius causa sola praedisponens ta-
lium

* Vid. VAN SWIETEN, in Aph. BOER. 881.

lium affectionum, mihi esse videtur; cui af-
sentitur SYDENHAM, etenim observat, quod
hic morbus “temperamento sanguineo præ-
“ ditos præ reliquis aggreditur, sæpè etiam
“ rusticos et duro jam fractos membra la-
“ bore *.”

2dò, *De Causis Occasionalibus vel
Excitantibus.*

CAUSA inflammationis pneumonicae frequentissima frigus esse videtur, corpori universo simulque pulmonibus ipsis admotum; effectusque eò peiores quò magis subitò calori successerit. Hinc morbus hieme ac vere, mutationes propter cœli subitaneas, quām aliis tempestatibus anni multò frequentiùs of-

D **fenditur**:

* Sect. vi. cap. iii. pag. 331.

fenditur: qua ex causa quoque vitia pulmo-
num sæpiùs oriuntur, quum ex theatris, ubi
aër calefactus fœdusque, et ex aliis locis hu-
jusmodi, ubi magnus fit concursus utriusque
sexûs, in aëra frigidissimum, mordacem, hu-
midumve, prodeunt incautè homines: vel,
corpore imprimis calefacto, aquam seu potum
quemvis gelidum copiosè hauriendo, induci-
tur. Hic morbus etiam, prædispositione per-
magnâ, causis quidem levissimis, quales sunt
exercitatio nimis vehemens, aut quivis labor
alius improbus, eæque actiones imprimis quæ
pulmones ipsas afficiunt, nempè altius can-
tando, vel musices instrumenta diutiùs inflan-
do, vel denique nimis strenuè concionando,
facillimè excitatur. Inflammatio ex vaporî-
bus quoque acribus in pulmones receptis, ac
ita fabricâ eorum læsâ, interdum oritur; vel
a vulneribus aut contusionibus externis fiat.
Graffata est interdum ita epidemicè, ut ma-

lum

lum esse contagiosum quidam medici suspicati fint; hoc tamen minus verisimile, sed constitutioni cœli aërisque potius tribuendum est. Pneumonia in variola ac rubeola symptomatica existit, et in hac sœpè signum est periculofissimum: catarrhum haud raro excipit, uterque enim morbus diathesi eadem oritur, iisdemque causis efficitur.

RATIO SYMPTOMATUM.

OMNI disquisitione de *causa proxima* inflammationis prætermisâ, utpotè vanâ, inutili, fortassè ineptâ, rationem symptomatum, quæ hunc morbum insigniunt, redditurus sum.

Corporis

Corporis humani lex esse maximè perpetua videtur, partes qui nervos habent magis sentientes fieri, prout plus sanguinis per ipsarum arterias transeat: hinc dolor qui omnes phlegmasias comitatur; res enim quæ corpus sanguinum nullo sensu omnino afficiebant, id nunc vi tam magnâ excitant ac percellunt, ut exinde oriatur dolor permagnus. GREGORIUS noster Professor, enumeratis quibusdam ex causis, unde "varius esse poterit sensus," hæc verba subnectit: "Vel a statu vasorum " sanguinem vehentium, quæ minutæ nervo- " fas fibras comitantur inseperabilia, quæque " vel præter solitum laxari vel distendi, vel " demum inflammari, possunt *."

Si

* Vid. Conspect. Med. Theor. pag. 80.

Si hoc vitio laborant vasa pulmonum sanguinea seu membranarum quæ eos cingunt, sensibilitate inde magnoperè adauctâ, omni ex motu costarum, diaphragmatis vel pulmonum, sensationem nullam olim excitante, molestiam permagnam vel dolorem oriri oportebit: quò major quoque est motus, eò quoque magis augebitur dolor, ita enim nervi validius afficiuntur; quapropter etiam, dolor eodem in loco ubi motus est maximus, scilicet, circa costas sextam septimamve, hic enim loci inter inspirandum thorax amplissimè dilatatur: hinc quoque facilius, unâ quâm aliâ positurâ, spirat ægrotus, motum partium maximè inflamarum remorando, atque fortassis aëra in partes pulmonum fanas recipiendo.

Quo

Quo dolorem minuat, qui inspiratione adeò ingravescat, quām minimum aëris æger inspirare conatur; hincque spiritus celeris ac impeditus hujus morbi comes ferè constans.

Quocunque bronchia, vel asperam arteriam, vel glottidem irritat, inflammatione ad eas pertinente, ac ita sensibilitate earum valde adauctā, tussim excitat: verbi causā, sit mucus quantitate nimiā excretus, vel solito acrior factus, vel denique partes ipsæ, muco, qui eas anteā defenserat, tussi frequenti orbatae, ac ita aëris externi stimulo expositæ. Quod ad tussim attinet, initio morbi sicciam postea humidam evasuram, observare licet, statum ejus varium a muco et sero in bronchia parciūs liberiūsve secreto pendere. Hic enim, æquè ac in catarrho, primò adstringitur,

tur, et postea, morbo decidente, copiosè ex-
cernitur.

PNEUMONIÆ REMEDIA.

REMEDIUM hoc in morbo præcipuum in
sanguinis detractione ponitur; ad quod, ut
auxilium potentissimum et celerrimum proti-
nus fugiendum, ac ei ferè soli curatio omni-
bus in casibus credenda est. Quò temporius
hujus remedii usus eò melius; tamen semper
in memoria residere debet, sanguinem ex ori-
ficio satis magno, et copiosè, pro ægrotan-
tium ætate, sexu, robore, signorumque vio-
lentia detrahendum esse.

Omnes

Omnes evacuationes subitæ effectum in corpus universum multò majorem edunt, iifdem lentè ac gradatim factis, etiam si his quantitas major educta fuerit. In lentis enim exinanitionibus, arteriæ et venæ minori sanguinis quantitati mirum in modum se accommodant; quum in magnis et subitis præfer-
tim, adeò non hoc fit ut ægri sæpè in syncopen incident, deficientibus prorsùs viribus quibus sanguis movetur.

In sanguinis quantitate uno tempore mitenda, symptomatum violentiæ ægrotique vi-
rium ratio habenda est. Simul ac vena sol-
vatur, difficultas respirandi plerumque minui-
tur atque dolor lenior evadit; si autem res
aliter accedat, sanguinem usque ad syncopen
inductam, detrahendum vulgò medicis per-
suasum est. Sic morbum penitus fugatum
esse, ac nunquam rediisse, haud negandum
est:

est: ubi autem spirandi difficultate ingenti vexatur pneumonicus, talis syncope periculo non caret. Tam longè igitur nunquam progrediendum, sed quum primùm adfuerint signa deliquii, quæ sunt pulsus languidus, pallor in oculis, labiis, vultu, sudoris guttulæ in fronte, tunc illico fistendum: venam enim, si opus fuerit iterum iterumque solvere, atque hoc modo omnia commoda fine periculo ullo obtainere possumus.

Quibus unciæ sanguinis paucæ detractæ syncopen inferre valent, ii semper dum sanguis fluit decumbere debent; hâc enim positione, sanguinis jacturam sine deliquio melius tolerabunt. Si verò ex illis fatis sanguinis primâ vice detrahere non possumus, tunc orificium idem post paucas horas iterum recludere, vel aliam venam solvere oportet; nam sanguis ex iis conatibus subsequentibus

multò liberiùs detrahi queat. Ex vena aper-
 ta sæpè parùm sanguinis effluere accidit ;
 hocque fit, judice SWIETENIO, “ propter in
 “ pleuritide dolorem adeò sævum, ut pectus
 “ vix ullo modo dilatare possint ; hinc pul-
 “ mones parùm sanguinis transmittunt, at-
 “ que ideo venæ quidem plenæ sunt ; sed
 “ aorta paucum sanguinis recipiens non ur-
 “ get magnâ vi sanguinem venosum, unde ex
 “ vena aperta sæpè parùm sanguinis effluit.
 “ Simul ac verò suspirando pulmonem ma-
 “ gis dilatant ægri, vel tussiendo illum con-
 “ cutiunt, sanguis cum impetu exit *.”

Ubi sanguinis jacturam facile tolerat æger,
 uncias sexdecem simul detrahere plerumque
 sufficiat : pro re nata usque ad uncias viginti
 vel

* Vid. VAN SWIETEN. Comm. tom. iii. pag. 37.

vel amplius quidem detrahere liceat: hæc exinanitio ingens, attamen ubi non unciæ duodecim mittuntur potiùs parva habenda est *. Symptomata autem medicum sedulum ac fagacem, pro vi eorum minore seu majore, semper monebunt.

Sanguinis copiâ idoneâ mifsâ, ac emplastro vesicatorio parti dolenti applicato, pneumonia aliquandò penitùs tollitur †: sæpiùs tamen repetendum est opus; etsi enim haud amplius cernantur symptomata violenta, paucas tamen post horas sæpè recrudescent; ad hoc remedium igitur statim rursùs confundendum, atque hoc quamdiu symptomata fævierint.

* Vid. CULLEN. Par. 364.

† Vid. PRINGLE, pag. 146.

sævierint. Nulla universæ quantitatis emit-
tendæ mensura omnibus convenit, quippe
quæ, pro ætate, sexu, robore, symptomatum
violentia varianda est: quadraginta unciæ
plerumque in hoc morbo mittendæ, attamen
ante uncias sexaginta, octaginta, vel etiam
centum et triginta detraxerunt aliqui meden-
tes quām malum penitus decessit: plerisque
hominibus hoc morbo laborantibus, quatuor
aut quinque libras intra dies totidem, CUL-
LENO monente, detrahere possumus; sed san-
guis, quamdiu supervenerint suppurationis
gangræna vel effusionis nulla symptomata,
audenter mittendus.

Si majorem quantitatem e brachio detra-
here haud sine periculo licet, si imprimis do-
lor lateris fixus inter signa maximè conspicua
existit, sanguis, parti affectæ hirudinibus vel
cucurbitulis cruentis adhibitis, eliciendus.

Qui

Qui resolutionem pneumoniæ semper anteri vel comitari sputa copiosa observarunt, hoc semel facta sanguinem non amplius mittere, et morbum viribus naturæ medicatricibus concredere præceperunt. Primis vero diebus, sanationem nullo modo expectorationi utcunque copiosæ confidere oportet; huic enim, morbo finem versus vergente remediumque idoneis adhibitis ac signis omnibus mitescentibus, confidendum est. Hoc quidem sputum, præsertim sub initio morbi, notatu dignum est, misso sanguine potius augeri quam minui, et supprimi tantum quum vires ægroti longo morbo et magnis exinanitionibus prostratae fuerint; hocque accidit effusione in bronchia factâ, et ægri viribus adhuc amplius exhaustis.

Inter

Inter remedia pneumoniæ locum secundum tenent vesicatoria, quæ parti dolenti applicata, effectus optimos edunt: haud prius solent adhiberi quam sanguis semel vel etiam bis e brachio missus fuerit, ne per suum stimulum obstant beneficio quod a sanguinis detractione speratur. Cel. PRINGLE, verò, cuius auctoritas hac in re summa est, quum in castris, ubi juvenes robustos quamplurimos tractabat, eosque labores belli sævissimos perpessos, ideoque validioribus caufis excitantibus expositos, multum diuque versaretur, nos monet, “ That in treating great numbers,” ut ipse ait, “ I found no inconvenience from “ using the blister immediately after the first “ bleeding; but, on the contrary, a more “ sudden and certain relief. Nay, frequent- “ ly, when the surgeon was not at hand, I “ have had the plaster put directly to the “ side, and the patient blooded afterwards:”

dicitque

dicitque etiam, " That blisters not only
" shortened the cure, but prevented the loss
" of a great deal of blood *."

Veficantia pro re nata pluries repetere ne-
cessē fit, ac partem dolentem quām proximē
ea admoveare semper debemus: partes vefica-
tæ etiam quām citissimē sanandæ; quibus
enim sanatis iterumque, si usus postulat, vefi-
catis, hæcce remedia ægrotantibus multò ma-
gis proficient, quām ubi fonticulos institueri-
mus. Vim utcunque validam veficantia ex-
erceant, detractio sanguinis tamen ideo non
magis negligenda; contrà, tantùm pro subfi-
dio sunt usurpanda.

Salibus

* Vid. PRINGLE, pag. 146.

Salibus neutris, utpotè refrigerantibus, al-
vus laxanda; fæces enim in pleniore intesti-
no congestæ et induratæ, semper magnam
molestiam faceffunt, ac pyrexiam generalem
intendunt. Purgationem alvi, expectorationi
obstare, olim opinio fuit; quapropter medici
ab usu purgantium in hoc morbo diu potius
abstinuerunt. Si ægrotus anteà multùm debi-
litatus fuerit, magna alvi purgatio, non secùs
ac sanguinis detractio, vires ipsius adhuc am-
plius minuendo, sine dubio noceret; atta-
men tutò et feliciter, inflammatione vigente,
administrantur.

Emetica, magnis dosibus ut vomitum ple-
num excitent, nunquam administranda; in-
flammationem enim pulmonum hoc modo
intendere valent: ubi administrantur nau-
seam producendi confilio, nil magis expecto-
rationi favet; sed finem versus morbi tan-
tummodò,

tummodò, remedia sputum promovendæ idonea, præscribere licet.

Quum hoc e re fore arbitratur medicus, emetica forsan inter optima expectorantia censenda, præsertim antimonialia, parvis portionibus data; quæ autem multùm stimulant, qualia sunt scilla, gummi ammoniacum, ammonia, aliaque id genus remedia, périculo nunquam immunia sunt. Mucilaginosa ac syrapi parùm efficacia; fauces tantùm inungendo, ac ita irritationem præcavendo, quæ haud rarò tussim excitat permolestam, non nunquam fortassè auxilio erunt. Hocque confilio mucilago optimè respondet, quippè enim syrupo viscidior et minùs nauseosa.

Quodvis fluidum diluens, ei gratissimum, copiosè bibere, ægroti quidem multùm magis interest: hujusque potus semper fit tepidus,

cuique miscenda acida vegetabilia, aut, si modò tuffim non excitat, nitri quantitas parva. Nunquam autem potui adjiciatur acetum scilliticum, quibusdam commendatum, aliudve quod ægrotus fastidiat; ex talibus enim, nullus aliis fructus, quam ex diluentibus largè adhibitis, expectandus.

Ut sudore spontaneo interdum resolvitur pneumonia, hunc arte inducendum quidam medici suaserunt: si verò reputaverimus remedia pleraque hujusmodi corpus nimis calefacere, et ægrotum lecto inter sudandum affigendum esse, anceps auxilium esse videtur, præfertim quum remedia efficaciora morbus postulat. Ægrotum quidem potius in cubiculo frigidiusculo decumbere oportet, ne corpus nimis calescat, quod affectionem febrilem usque intendere possit.

Vapor calidus, vel aqueus, vel aceti pauxillo admixto, in pulmones receptus, sœpè multum profuit: si verò, quod interdum accidit, tussis hâc ingravescat, tunc statim omittendus.

Opiata, primo morbi impetu, præcipuè si antè præscripta quām tussis ac spiritus difficilis, sanguine missa et vesicatoriis curata fuerint, certissimè nocitura sunt. Effectus æquè malos, dolore ac pulsu duro urgentibus, producent. Quum verò pneumonia jam diu perstiterit, symptomatis inflammatoriis priùs remotis, præsertim quum tussis adeat molestissima, et somnus impeditur, tunc, irritatione sopitâ, et somno inducto, ægrotum haud parum juvabunt.

Victus, per cursum morbi totum, quām levissimus esse debet; nil solidi vel stimulantis sumendum:

cuique miscenda acida vegetabilia, aut, si modò tussim non excitat, nitri quantitas parva. Nunquam autem potui adjiciatur acetum scilliticum, quibusdam commendatum, aliudve quod ægrotus fastidiat; ex talibus enim, nullus aliis fructus, quàm ex diluentibus largè adhibitis, expectandus.

Ut sudore spontaneo interdum resolvitur pneumonia, hunc arte inducendum quidam medici suaserunt: si verò reputaverimus remedia pleraque hujusmodi corpus nimis calefacere, et ægrotum lecto inter sudandum affigendum esse, anceps auxilium esse videtur, præsertim quum remedia efficaciora morbus postulat. Ægrotum quidem potiùs in cubiculo frigidiusculo decumbere oportet, ne corpus nimis calescat, quod affectionem febrilem usque intendere possit.

Vapor calidus, vel aqueus, vel aceti pauxillo admixto, in pulmones receptus, sœpè multum profuit: si verò, quod interdum accidit, tussis hâc ingravescat, tunc statim omittendus.

Opiata, primo morbi impetu, præcipuè si antè præscripta quām tussis ac spiritus difficilis, sanguine missa et vesicatoriis curata fuerint, certissimè nocitura sunt. Effectus æquè malos, dolore ac pulsu duro urgentibus, producent. Quum verò pneumonia jam diu perstiterit, symptomatis inflammatoriis priùs remotis, præsertim quum tussis adest molestissima, et somnus impeditur, tunc, irritatione sopitâ, et somno inducto, ægrotum haud parum juvabunt.

Victus, per cursum morbi totum, quām levissimus esse debet; nil solidi vel stimulantis sumendum:

sumendum: aqua hordeata, usque dum duret
status inflammatorius, solùm potanda: post
hunc finitum, postque vires evacuationibus
valdè imminutas, jufcula pullina, et similia,
sumenda: et si tamen morbus vel per totum
mensem penitus decesserit, cautè et parcè ad-
modùm vivere debet convalescens, ut a mór-
bi reditu fibi præcaveat.

FINIS

Med Hist
W4
E23
1799
R.4

